

Pomladni mrazovi.

III.

Ko sta se Jernejček in njegova mati opoldne okrepčala v gostilni, sta se napotila proti vasi Ložnici, ki leži kake tri ure od Beljaka pod temno goro, ki je gosto pokrita z vitkimi smrekami.

Začetkoma se je vila pot med samimi travniki in njivami, zlasti ko sta morala zapustiti cesto in kreniti po kolovozu dalje. Srečavala sta malo ljudi, a ti so ju pozdravljali prav prijazno: „Guten tok!“ —

Hodila sta že dobro uro. Solnce je pripekalo z veliko močjo z vedrega neba. Jernejčka je že utrudila dolga pot — začela ga je mučiti strašna žeja. Mati ga je tolažila, naj še malo potrpi, ker bota prišla kmalu do studenca . . .

In res — čez nekoliko minut sta dospela do gozdiča. Ob njegovem parobku je curljal pod hladno bukvo čist vrelec. Trudna in žejna sta sedla v hladno senco in zajela z rokami bistro vodo. Mati Kosmovka je vzela iz košariče kos kruha in svinjine — in Jernejčku je oboje tako teknilo kot ne še kaj v življenju.

„Le jej, saj vem, da si lačen“, ga je bodrila skrbna mati, „pot je še dolga in jaz ne vem, če bova še kje dobila tako prijazen prostor.“

„Mama, jaz ne morem vsega“, je odgovoril Jernejček. „Dajte še vi malo.“

Deček je ponudil materi večji kos, in ta ga je použila tudi z veliko slastjo. Ko sta se zadosti odpočila, sta vstala.

Toda v tem hipu se je pripeljal mimo voz, katerega sta vlekla dva bistra belca.

„Hi, bistahor!“ je vpil voznik. Že je mislil švigniti bič po konjih — a v tem zagleda pri studencu našo dvojico.

„He-hé, ali ni to Kosmovka?“ je zaklical iznenaden. — „Vehà vé!“ in potegnil je vajeti nazaj.

Ko sta se konja ustavila, je skočil z voza in hitel k studencu.

„Ali me varajo oči, ali kaj! Vi ste, teta? In ti, Jernejček?“

„Glej ga no, Dolenčev Janez!“ se je začudila Kosmovka. „Odkod pa prihajaš?“

Janez je stiskal ves vesel roke svojima rojakoma.

„Odkod prihajam? Iz Beljaka, kamor sem peljal neke stvari svojega gospodarja. Zdaj pa vozim nazaj v Ložnico.“

„Toraj ravno tja, kamor sva namenjena midva. — Veš, Janez, oče te prav lepo pozdravljajo in meni so izročili nekaj zate. Dobro, da sem te našla tako hitro!“

„Jéj, ali res? Tedaj me še niso pozabili?“ se je razveselil voznik. „Po kaj pa grešta vidva v Ložnico?“

„Jernejčka peljem k Morniku, da ga izuči za krojača“, je odvrnila Kosmovka.

„Tedaj pa kar na voz, da ne bosta v taki vročini hodila! Se bomo že še med potjo kaj pomenili.“

Minuto pozneje so sedeli vsi na vozu. Dolenčev Janez, ki je bil tudi doma iz Kranjske gore, je bil izvanredno vesel, ker je našel dva rojaka, s katerima se je mogel razgovarjati prav po domače. Pripovedoval je, da se mu sicer dobro godi, a da ga muči strašno domotožje. „Nevem, če bom mogel prestatí še en mesec“, je sklenil svoje pripovedovanje.

Hitro je minula ura in že se je prikazala izmed drevja vas Ložnica.

„Na mestu smo!“ je vzkliknil Janez, ko so se približali prvi hiši. „Glejta, ona hiša, ki stoji tam-le na samem, je Mornikova.“

Voz je obstal in vsi trije so stopili iz njega. Janez je spremljal še nekoliko svoja rojaka, potem pa se je ločil obljubujoč, da ju pride proti večeru k Morniku obiskat.

Jernejčku je glasno utripalo srce, ko sta stopala z materjo proti hiši, na kateri so se blestele v solnčnih žarkih črne črke: Jos. Mornik. Poln strahu je pričakoval, da stopi zdajci velik, črnobradat mož ne prag in ga vpraša z jeznim votlim glasom: „He, fant, kaj pa hočeš?“ On bi mu ne bil mogel hitro odgovoriti — tedaj bi ga pa prijel hudi mož za ušesa in ga odpeljal v temno klet in ga zaprl za tri dni . . .

Toda Jernejček je zaman pričakoval. Nihče ni stopil na prag in nihče ga ni prijel za ušesa . . . Opogumil se je . . . Saj gre ž njim mamica in mamica ga bo že varovala pred hudim možem.

Stopila sta v vežo. Tu je umivala ob mizi postarna žena posodo. Ko je zapazila prišleca, je stopila k njima in ju prijazno vprašala:

„Menda sta vidva Kosmova iz Kranjske gore?“

„Da“, je odvrnila Kosmovka, „pripeljala sem fanta. Ali je gospodar doma?“

„Doma je; pričakovali smo že vaju. Kar idita skozi ta vrata; tam notri je Mornik. — Ah, pač ste srečni, ko imate tako lepega in zdravega fanta!“

„Bogu sem hvaležna; samo če bo priden!“ je odgovorila Kosmovka in odprla vrata. Za njo pa je smuknil plašno Jernejček v sobo . . .

V prostrani izbi je stala kraj dveh oken velika miza, nekoliko od nje pa dva šivalna stroja, kjer sta sedela dva moža, ki sta se ozrla ob prihodu tujih oseb na vrata. Prvi izmed njiju je vstal in stopil bliže k prišlecema. Prijazno ju je pozdravil in prikupljiv smehljal mu je igral okrog usten.

„O, dober dan, teta Kosmova! Kaj ste že vendarenkrat prišli? In tu je tudi Jernejček! No, no — le nikar tako boječe! Pridi sem in daj mi roko — staremu prijatelju tvojega rajnega očeta.“

Deček se je približal možu, ki mu je tako prijazno govoril, in segel v njegovo roko. In takoj se mu je priljubil bodoči mojster. Bil je visoke, a sloke postave in ne tako strašno bradat, kakor je domneval v svoji domišljiji. Njegove oči so bile mirne in prijazne.

Po tem pozdravu so sedli okrog mize in starikava dekla jim je prinesla nekaj za lačni želodec. Zraven pa so se pogovarjali o Jernejčkovi prihodnosti, in Mornik je zatrjeval, da ga bo pošteno izučil v svojem rokodelstvu. —

Medtem je sedel drugi mož tiho pri šivalnem stroju in šival dalje, kot bi mu ne bilo prav nič mar za ves svet. Le včasih se je ozrl postrani

na Jernejčka. Tedaj so mu zažarele oči v čudnem svitu in preko ust mu je šinilo nekaj, kot škodoželjen, zloben nasmeh . . .

Kosmovka je ostala čez noč pri Morniku; a drugo jutro je zapustila Jernejčka v svesti, da je njen sin v najboljših rokah . . .

In Jernejček je domneval isto, kot domneva cvetka, ki pokuka v solnčnem marcu iz tal, pa ne ve, da bodo hruli čez ravan še aprilski strupeni vetrovi . . .

IV.

Prvi dan daleč, daleč od doma, med tujimi ljudmi, v nepoznanih krajih! — Kdor ga je že okusil, se gotovo spominja, kako počasi tekó ure, kako hrepeni srcé, da pride že skoro noč, da more duh prosto misliti na dom, na svoje drage, pri katerih se je živel tako prijetno, tako sladko! . . . Tedaj se porosi marsikomu oko in gorke solze začnó počasi, prav počasi lezti po licih. A te solze so tako grenke, tako grenke! . . .

Ko se je Jernejček ločil od ljube matere, se mu je zazdelo, da je izgubil nekaj — nekaj, kar bo bridko pogrešal v tujini. Spoznal je, da ne najde nikjer takega srca, naj si tudi prehodi vsa mesta, vse dežele; ves svet. Saj kaj je lepšega na zemlji nego ljubeče, zvesto materino srce? Naj pride glad, naj stopi z zlobnimi koraki bolezen v revno hišo: materino srce ostane, kakor je bilo prej: ljubeče, zvesto . . .

Resnico tega je spoznal Jernejček že prvi dan, ki ga je ločil od matere . . . Ah, preje ni mogel spoznati tega, ker je bil vedno v njeni bližini, ker ji je mogel vedno zreti v oči . . . In prej, ko so bili še oče! Ali danes, ko se zaman ozira po tuji sobi, da bi zagledal mater ali očeta, kako zre nanj s skrbnimi, dobrimi očmi, danes je spoznal, kaj je mati in oče . . . Oh, da bi bil mogel biti vedno pri njih! Kako bi ju ljubil, kako bi jima izpolnil vsako željo, ki bi jo bil bral z njihovih oči! . . . Ali matere ni nikjer, oče v grobu — tuja soba se širi krog njega in tuji kraji gledajo skozi okno v sobo . . .

Jernejček se je naslonil na mizo in glasno zaihtel . . . Tedaj pa je začutil, da mu je nekdo položil roko na ramo. Ko je vzdignil svoj rosi obraz, je zagledal pred sabo Mornika, ki je zrl prijazno nanj.

„Le nič ne jokaj“, ga je tolažil dobri mož. „Glej, kmalu se boš privadil in potem bo vse dobro. Sicer te bodo pa tudi večkrat obiskali mama, saj ni tako daleč od tvojega doma. Pri nas ti pa tudi ne bo nič manjkalo. Le potolaži se, boš videl, da boš skoro še rad tukaj.“

Deček je obrisal solze in se za hip potolažil. — Toda mojster je dobro vedel, da se bo zbudilo v srcu mladega učenca še večje domotožje, ako ga ne zmoti s kakim delom. Zato mu je začel razkazovati vsa šivalna orodja in mu razložil prve nauke šivanja.

Jernejček je zvesto poslušal in si zapomnil vsak pouk. Ob tem pa ni mogel prav nič misliti na svojo nesrečo. Tako so mu potekale prve ure v tujini. — —

Opoldne pri kosilu je imel še-le priliko seznaniti se z vso družino svojega gospodarja. Razen Mornika in starikave dekle sta sedela pri mizi

še dve druge osebi, namreč oni mož z zlobnimi očmi in majhna, krog sedem let stara deklica.

Že dopoldne je zvedel, da je tisti mož Mornikov pomočnik in da mu je ime Roger. Doma je bil nekje na Tirolskem, in ko se je nekaj let klatil po svetu, se je obdržal pri Morniku, pri katerem služi že tri leta. Bil je molčeč in godrnjav človek, katerega ni smel skoro nihče pogledati, ne da bi bil Nemeč jezno zarenčal nad njim. — Jernejčku je postalo tesno pri srcu ob mislih, da bo moral leta in leta biti v bližini takega človeka, in strah ga je obšel . . .

Mala deklica, ki je sedela na mojstrovi strani, je bila edina hčerka Mornikova. Že pred leti je izgubila svojo mater. Mornik je imel neizrečeno rad to svoje razposajeno in živahno dete, čegar jeziček je bil tako namazan, da ni mogel mirovati niti minuto. Vedno in vedno je klicala: „Papa, papa!“, drezala hišnega gospodarja, vpraševala ga sedaj o tem sedaj o onem, ali pa pripovedovala, kaj se ji je vse dopoldne pripetilo. Zraven pa se je tako prisrčno smejala, da se je nehote vseh polastil smeh.

Ko jo je Jernejček vprvič zagledal, se je začudil, da je tako podobna njegovi sestrici Minici . . . Ah, ravno tako je bila velika, ravno take laske je imela, le glas in oči so bile različne. A jeziček je bil pri obeh enako namazan. —

Dopoldne ga je vprvič videla. Začudeno je uprla vanj svoje velike oči in ga vprašala:

„Kdo pa si ti?“

Jernejček se je možko postavil pred njo in rekel:

„Jaz sem Jernejček Kosem iz Kranjskega. Kdo si pa ti?“

„Jaz pa Elica iz naše hiše! — Ali si kaj priden?“

„Hm, ne vem!“

„Hm, če nisi, te bodo naš papa prijeli za ušesa, kakor so mene enkrat, ker nisem marala jokati. Ali ni res, papa, da ga bodete, če ne bo ubogal?“

„Če bo treba, Elica“, se je zasmejal Mornik; „toda Jernejček je priden, pridnejši kakor ti!“

„Nak-á! Pridna je samo Elica iz naše hiše“, se je vježila deklica. „Kajne, Nejček?“

„Da, da — pridna je samo Elica iz naše hiše“, je hitel Jernejček.

„Vidiš, tako je prav! Le bodi priden tudi ti, da bodo rekli papa: „Najpridnejša je samo Elica, a potem pa Nejček iz naše hiše.“ — —

Jernejček je mislil na svojo sestrico, ko je gledal pri kosilu razposajeno Elico; saj je imel dosti časa, ker ni upal govoriti, kdo drugi se pa tudi ni zmenil zanj. Elica je imela dosti kramljati z očetom, a oče z Jelico.

Bog ve, kaj dela zdaj Minica? — Morebiti sedi v kakšnem kotu, njeni ročici počivata v naročju, a ona zre predse z rosnimi očmi in misli nanj . . . Punčka, tista lepa njena punčka, pa ji leži vsa potrta pod mizo, in ko bi bila živa, bi se ji gotovo nakremžil obraz, debele solze bi ji kanile na modro krilce in z vdanim glasom bi vprašala svojo gospodinjico: „Kaj pa

sem ti naredila?“ . . . Toda Minica bi rekla: „Kaj si mi mar zdaj, ko ni več mojega bratca pri meni!“ — Črni muc pa koraka z lenimi stopinjami sem od peči in še ne zmeni se za zapuščeno punčko, leno vzdiguje tačice, godrnja nekaj o lenobi sveta in skoči pod mizo . . . Ali Minica ne vidi tega — tako je žalostna, vsa žalostna . . .

* * *

Po dolgem, vročem popoldnevu je prišel hladen, tih večer. — Vse je pospalo v prijetnem snu in milijone zvezd je trepetalo na jasnem nebu, kot bi čule nad spečo zemljo, da je kdo ne zmoti v božjem miru . . . Vsako oko se je zaprlo v mirne sanje — le Jernejček je bdel na postelji v podstrešni izbici . . . Skozi odprto okence je videl kos neba, kjer je žarelo kakih pet zvezdic, milih in jasnih tako, kot da so nebeška očesca božjih angelcev. Skozi odprto okence je plaval tihi šum jablan, ki so stale pod oknom, in ta tihi šum je motilo le polglasno smrčanje pomočnika Rogerja, ki je spal z Jernejčkom v ravno tisti sobi . . .

Ko mu je rekel gospodar, da bo spal z Rogerjem v izbici-podstrešnici, se je ustrašil Jernejček tako, da bi ga bil najrajše prosil, naj mu dovoli, da spi kje drugje — samo ne v bližini tega človeka, ki se ga je tako bal. Toda ni si upal izpregovoriti niti ene besedice . . . Tedaj noč in dan bo moral bivati s tem človekom, noč in dan biti v vednem strahu? — Toda, zakaj se ga boji? Ali mu je storil že kaj hudega? . . . In Jernejček si je prigovarjal — ali zaman! Tisti strah, ki mu je legel na srce ob prvem pogledu na Rogerja, tisti strah se je zajedel še bolj v njegovo mlado srce in ni se dal odgnati . . .

Tiho je ležal Jernejček na postelji in zrl skozi okence v tistih pet zvezdic — a v srcu mu je bilo težko, tako neizrečeno težko . . . Morebiti je že prej kdaj videl te zvezde, četudi samo za trenutek — ali takrat ni mislil, da bo kdaj gledal vanje daleč na tuji zemlji sam in zapuščen, ni mislil, da mu bodo one migljale tako prijazno v tujo sobo — podstrešnico in zrlle njegove solze . . . Ah, ni mislil . . .

Deček je začutil prvič v svojem življenju bolest, ki se je polastila vse njegove mlade duše — gorko hrepenenje po domu, po dragih . . . Onih pet zvezdic je zazrlo v tistem hipu svetle bisere na dečkovih licih — morebiti je bilo tudi njim hudo, kajti nemirno so vztrepetavale, a potem še jasneje zažarele . . .

Jernejček bi se bil najrajše razjokal na glas, toda bal se je, da ne bi prebudil Rogerja. Zdelo se mu je, da bi mu postalo bolj lahko, če bi se bil smel razjokati; a tudi tega ni smel . . .

Kaj vas je bilo treba za pomladno cvetko, pomladni mrazovi?

Tiho kakor prej je ležal na postelji, in solze so mu drsele na licih — a tihi spanec se mu je približal z lahnimi stopinjami, poljubil ga in mu strnil objokane oči . . . Skozi okence pa so še vedno zrlle tiste petere zvezdice in obsevale smehljajoči obraz Jernejčkov, ki je sanjal, da je zopet doma pri očetu, pri ljubi mami, pri Minici . . .

(Dalje prih.)

